

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 4026/2023
16.01.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Мирјана Андријашевић, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Милош Чакић, адвокат из ..., против туженог ДЗ „ББ“, чији је пуномоћник Јована Томић, адвокат из ..., ради поништаја решења о отказу уговора о раду, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 4198/22 од 16.12.2022. године, у седници одржаној 16.01.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

УСВАЈА СЕ ревизија тужиље, **ПРЕИНАЧУЈЕ** пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 4198/22 од 16.12.2022. године, тако што се **ОДБИЈА** као неоснована жалба туженог и потврђује пресуда Трећег основног суда у Београду П1 1270/21 од 04.07.2022. године, а одбија захтев туженог за накнаду трошкова поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени да тужиљи накнади трошкове ревизијског поступка у износу од 33.000,00 динара, у року од 8 дана од пријема преписа пресуде.

Образложење

Пресудом Трећег основног суда у Београду П1 1270/21 од 04.07.2022. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиље и поништено као незаконито решење туженог бр .. од 24.06.2016. године којим је тужиљи отказан уговор о раду. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да тужиљи накнади трошкове парничног поступка у износу од 273.750,00 динара, са законском затезном каматом од дана када се стекну услови за извршност пресуде до исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова поступка у износу од 185.250,00 динара, са законском затезном каматом од дана када се стекну услови за извршност пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 4198/22 од 16.12.2022. године, ставом првим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу првом изреке, тако што је одбијен тужбени захтев да се поништи као незаконито решење туженог бр. .. од 24.06.2016. године (услед очигледне омашке у писању наведено од 24.06.2012. године)

којим је тужили отказан уговор о раду. Ставом другим изреке, преиначено је решење о трошковима парничног поступка садржано у ставовима другом и трећем изреке првостепене пресуде, тако што је одбијен захтев тужиле да се обавезе тужени да јој накнади трошкове парничног поступка у износу од 273.750,00 динара, са законском затезном каматом од извршности до исплате и обавезана тужилца да туженом накнади трошкове парничног поступка у износу од 152.250,00 динара са затезном каматом од извршности до исплате. Ставом трећим изреке, обавезана је тужилца да туженом накнади трошкове другостепеног парничног поступка у износу од 33.000,00 динара. Ставом четвртим изреке, одбијен је захтев тужиле за накнаду трошкова другостепеног поступка по жалби.

Против правоснажне пресуде донете у другом степену, тужилца је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, бр.72/11 ... 10/23 – др. закон) и утврдио да је ревизија основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилца је била у радном односу код туженог на пословима медицинске сестре у Служби опште медицине – кућно лечење и нега (на основу Уговора о раду од 23.11.2011. године). Посао тужиле подразумевао је одласке на терен, давање ињекција пацијентима, као и пријем (и бележење) позива. У пријему позива запосленом су често помагали лекари и техничко особље. Током 2013. године тужили је констатован тумор на мозгу. Уследила је операција, након које је била привремено спречена за рад до 01.04.2015. године. По повратку на рад код туженог, поново је распоређена у Службу опште медицине - кућно лечење и нега на исто радно место (на основу Анекса уговора о раду од 25.12.2014. године). На том радном месту, услед здравствених тегоба, током наредних годину и по дана обављала је послове као што су сачињавање извештаја, укуцавање налога у компјутер, припрема газе за стерилизацију и друге послове, али и пријем позива.

Експертизом (налаз и мишљење) Института за медицину рада „Др Драгослав Карајовић“ од 26.01.2016. године извршена је оцена радне способности тужиле, па је утврђено да поремећај здравственог стања битно умањује њену радну способност, да услед секвела насталих после операције тумора мозга / кризе свести није способна да обавља послове којима би могла да угрози свој и туђи живот и /или материјална добра, за ноћни, продужени или теренски рад, за послове који подразумевају директан рад са пацијентима и није способна за послове медицинске сестре према приложеном опису рада, а да је способна само за послове седентног типа због „хемипарезе“, без ношења било каквог терета и без других психофизичких оптерећења, уз предлог за примену одредбе члана 81. Закона о раду (други посао), уз наведена ограничења нпр. административни послови, здравствена статистика, промоција здравља, пријем позива и слично, уз савет да у договору са послодавцем ради близу места становања због отежаног кретања.

Директор туженог је дописом од 04.02.2016. године обавестио тужиљу да може да јој понуди радно место „оператер на телефонској централи“, уз опис послова тог радног места 05.02.2016. године, што тужила није прихватила сматрајући да није одговарајуће за њу с позивањем на експертизу Института за медицину рада „Др Драгослав Карајовић“ (писмена изјашњења тужиље од 09.02.2016. године и 25.02.2016. године). Из страначког исказа тужиље утврђено да јој није понуђен анекс уговора или понуда за закључење анекса за било које друго радно место, па ни за послове рада на централи, осим што јој је упућен наведени допис од стране директора за послове оператера на телефонској централи. Решењем инспектора рада од 15.03.2016. године наложено је туженом као послодавцу да тужиљи обезбеди обављање послова према радној способности утврђеној експертизом Института за медицину рада од 26.01.2016. године, с позивањем на то да је тужени прекршио одредбе члана 81. став 2. и члана 101. Закона о раду.

По захтеву тужиље за процену радне способности од 05.04.2016. године, решењем Националне службе за запошљавање – Филијала за Град Београд од 15.04.2016. године, на основу налаза комисија као органа вештачења РФ ПИО у поступку оцене радне способности и могућности запослења и одржања запослења, утврђен јој је I степен тешкоћа и препрека у раду, с тим да су тешкоће и препреке мале и утичу на радну способност у односу на занимање или послове које она може да обавља, одређен јој је статус особе са инвалидитетом која се запошљава под општим условима, да није способна за физичка (ношење терета) и психофизичка оптерећења, да обавља сменски и ноћни рад и наметнути ритам рада, нити за посло медицинске сестре који подразумева директан рад са пацијентима, али је способна, уз наведена ограничења, да обавља низ других послова које обављају здравствени радници: административни послови, здравствена статистика, промоција здравља, као и послови медицинске сестре на пријему позива у кућној нези.

Решењем туженог бр. .. од 24.06.2016. године, с позивом на члан 179. став 1. тачка 5. Закона о раду, тужиљи је отказан уговор о раду од 23.11.2011. године и анекс бр 1. уговора о раду од 25.12.2014. године којим је распоређена је на радно место медицинске сестре у Служби опште медицине услед престанка потребе за њеним радом са даном достављеног решења, уз исплату отпремнине у износу од 192.543,00 динара, са образложењем да је дана 27.04.2016. године доставила туженом решење о процени радне способности Националне службе за запошљавање – Филијала за Град Београд према којом има статус особе са инвалидитетом, да је у том решењу наведено да је у поступку оцене радне способности и могућности запослења или одржавања запослења констатовано за које послове није способна, а за које јесте, те да тужени не може да јој обезбеди одговарајући посао у смислу одредбе члана 101. Закона о раду, будући да нема радно место које одговара њеној радној способности.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је усвојио тужбени захтев, позивајући се на чланове 179. став 5. тачка 1. у вези чланова 81. став 2., 101., 102. и 182. Закона о раду. Иако се тужени позвао на отказни разлог предвиђен чланом 179. став 5. тачка 1. Закона о раду, овде се радило о специфичној ситуацији у односу на друге случајеве одређивања вишка запослених. Запосленом са здравственим сметњама послодавац је дужан да обезбеди обављање послова према његовој (преосталој) радној способности. Тек када и ако утврди да му се не може обезбедити одговарајући посао у смислу члана 101. Закона о раду, запослени се сматра вишком

запослених (члан 102. став 2. овог закона). Наводи туженог да није било радног места које одговара радној способности тужиље само по себи није довољан разлог за отказ уговора о раду и проглашење запосленог за вишак, тим пре што предметно решење садржи само уопштено образложење. У таквој ситуацији, тужени је имао обавезу да тужиљу распореди на било које послове према њеној преосталој радној способности. Осим тога, предметно решење није у складу са законом јер тужиљи није понудом за закључење анекса уговора о раду (у складу са Законом) понуђено било које радно место које би одговарало њеној радној способности процењеној Експертизом Института за медицину рада „Др Драгослав Карајовић и решењем Националне службе за запошљавање. То што је директор туженог упутио тужиљи допис са текстом „нудимо вам радно место – оператор на телефонској централи“ према ставу првостепеног суда не може се у смислу члана 171. Закона о раду сматрати понудом за закључење анекса. Уз то, тужиља је оправдано одбила то распоређивање имајући у виду одредбу члана 33. став 1. тачка 1. став 4. Закона о безбедности и здрављу на раду, када се ради о немедицинским пословима.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев тужиље сматрајући да је првостепени суд на утврђено чињенично стање погрешно применио материјално право. Правила из чланова 101. и 102. Закона о раду имају заштитни карактер особа са инвалидитетом, али у ситуацији када запослени – особа са инвалидитетом одбије обављање послова према преосталој радној способности, сматра се вишком у смислу правила из члана 179. став 5. тачка 1. овог закона. У конкретном случају, тужиљи као особа са инвалидитетом распоређеној на радно место медицинске сестре у Служби опште медицине понуђено је обављање посла „оператер на телефонској централи“ према њеној преосталој радној способности у складу са експертизом Института за медицину рада „Др Драгослав Карајовић“ од 26.01.2016. године коју понуду тужиља није прихватила, због чега се сматра вишком у смислу члана 179. став 5. тачка 1. овог закона, па је јој предметним решењем отказан уговор о раду због престанка потребе за њеним радом у складу са законом.

По оцени Врховног суда основано се ревизијом побија другостепена пресуда због погрешне примене материјалног права.

Чланом 81. став 2. Закона о раду („Службени гласник РС“, број 24/05 ... 21/14), прописано је да запослени са здравственим сметњама, утврђеним од стране надлежног здравственог органа у складу са законом, не може да обавља послове који би изазвали погоршање његовог здравственог стања или последице опасне за његову околину. Чланом 101. овог закона прописано је да је запосленом – особи са инвалидитетом и запосленом из члана 81. став 2. овог закона, послодавац дужан да обезбеди обављање послова према радној способности, у складу са законом. Чланом 102. овог закона прописано је да послодавац може да откаже уговор о раду запосленом који одбије да прихвати посао у смислу члана 101. овог закона. Ако послодавац не може запосленом да обезбеди одговарајући посао у смислу члана 101. овог закона, запослени се сматра вишком у смислу члана 179. став 5. тачка 1. овог закона.

Чланом 171. став 1. Закона о раду прописано је да послодавац може запосленом да понуди измену уговорених услова рада (у даљем тексту: анекс уговора), између осталог, ради премештаја на други одговарајући посао, због потребе процеса организације рада (тачка 1.); 2. ради премештаја на друго место рада код истог

послодавца, у складу са чланом 173. овог закона (тачка 2.). Према ставу 2. одговарајући посао у смислу става 1. тачке 1. сматра се посао за чије се обављање захтева иста врста и степен стручне спреме који су утврђени уговором о раду.

Чланом 172. став 1. Закона о раду прописано је да је уз анекс уговора о раду послодавац дужан да запосленом достави писмено обавештење које садржи: разлоге за понуђени анекс уговора, рок у коме запослени треба да се изјасни који не може бити краћи од осам радних дана и правне последице које могу да настану непотписивањем анекса уговора. Ако запослени потпише анекс уговора у остављеном року, задржава право да пред надлежним судом оспорава законитост тог анекса (став 2.). Запослени који одбије понуду анекса уговора у остављеном року, задржава право да у судском поступку поводом отказа уговора о раду у смислу члана 179. став 5. тачка 2) овог закона, оспорава законитост анекса уговора (став 3.). Сматра се да је запослени одбио понуду анекса уговора ако не потпише анекс уговора у року из става 1. овог члана (став 4.)

Чланом 179. став 5. тачка 1. Закона о раду прописано је да запосленом може да престане радни однос ако за то постоје оправдани разлог који се односи на потребе послодавца ако услед технолошких, економских или организационих промена престане потреба за обављањем одређеног посла или дође до смањења обима посла.

Према ставу Врховног суда, погрешан је закључак другостепеног суда да је тужилци као особи са инвалидитетом распоређеној на радно место медицинске сестре у Служби опште медицине понуђено од стране туженог као послодавца обављање посла „оператер на телефонској централни“ према њеној преосталој радној способности у складу са експертизом Института за медицину рада „Др Драгослав Карајовић“ од 26.01.2016. године које тужилца није прихватила, због чега се тужилца сматра вишком у смислу члана 179. став 5. тачка 1. овог закона, тако је јој предметним решењем отказан уговор о раду због престанка потребе за њеним радом у складу са законом.

Супротно овоме, према утврђеном чињеничном стању дописом од 04.02.2016. године директор туженог је само обавестио тужилцу да може да јој понуди радно место „оператер на телефонској централни“, што она није прихватила сматрајући да није одговарајуће за њу с позивањем на експертизу Института за медицину рада „Др Драгослав Карајовић“. Тужилци није понуђен анекс уговора или понуда за закључење анекса за било које друго радно место, па ни за послове „оператера на централни“, осим што јој је за ове послове упућен наведени допис од стране директора, које радно место се иначе разликује од оног које је тужилца способна да обавља према преосталој радној способности а то су послови „медицинске сестре на пријему позива у кућној нези“ према решењу Националне службе за запошљавање – Филијала за Град Београд од 15.04.2016. године. Како тужени није тужилци учинио понуду за закључење анекса уговора о раду за радно место „оператер на телефонској централни“ у смислу одредбе члана 171. Закона о раду што подразумева и упозорење запосленог на правне последице које могу да настану непотписивањем анекса уговора, што би овде значило да услед неприхватања понуде може остати без посла, то се тужилца не може сматрати вишком у смислу члана 179. став 5. тачка 1. овог закона.

Имајући у виду наведено, по оцени Врховног суда, правилан је закључак првостепеног суда да је предметно решење туженог о отказу уговора о раду тужиљи незаконито.

Зато је Врховни суд преиначио другостепену пресуду, одбио жалбу туженог и потврдио првостепену пресуду, као и одлуку о трошковима првостепеног поступка који су правилно одмерени и досуђени тужиљи, док је одбио захтев туженог за накнаду трошкова поступка.

На основу члана 416. став 1. ЗПП Врховни суд је одлучио као у ставу првом изреке.

Тужиљи на основу чланова 165. став 2. и 163. став 2. у вези чланова 153. став 1. и 154. став 2. ЗПП припада тражена накнада трошкова целог поступка на име опредељеног трошка састава ревизије у износу од 33.000,00 динара чија је висина одмерена према опредељеном захтеву тужиље (члан 163. став 2. ЗПП) у складу са Адвокатском Тарифом, док јој трошкови одговора на жалбу нису признати јер нису били нужни за вођење спора, због чега је одлучено као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија
Мирјана Андријашевић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић